UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato In primam Codicis Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Legibus & consti. principum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96119

Visual Library

Bal. in auk. ſed omnino. C. ne vxor pro ma. ⁊ allegat iſtū tex. Bart.
in l. ſi finita. §. Julianus. ff. de dam. infect. quod ad primum decre-
tum non poteſt perueniri, niſi precedat libellus. Hic eſt glo. ſingu.
quod ſententia primi ⁊ ſecundi decreti dicitur eſſe interlocutoria,
⁊ eam pro ſingulari allegat Jmo. in l. quod iuſſit. de re iud.
a **§. Sane.** [a] No. tex. in prin. §. que dicuntur perſone dome-
ſtice. De quo dicam vobis in l. etiam. j. de teſti.
Et dicantur coniuncte, dic vt in l. cum rem alienam. j. de leg.

ADDITIO.

a P. PAV. P. ¶ Sane. Uide que ſcripſi poſt Bertach. in verbo Do
meſticus, vbi etiam habes quid de colono.

De legibus, & conſtitutionibus principum. Rubr. XVII.

1 ¶ Continua vt in gl. ¶ Quero, in quo differt † Lex ⁊ conſtitutio
ab edicto? Differentiam inter legem ⁊ conſtitutionem quilibet ve-
ſtrum nouit, etiam pueri, quia Lex eſt, que profertur a populo in-
terrogante, vel alio interrogante pro populo, qui populo preeſt.
Conſtitutio eſt principis edictum, ⁊ licet alia edicta ponātur pro-
prie pro edictis. Pretorum tamen in hac rubrica ponitur pro om
ni lege, que eſt, ſiue vocatur edictalis, quia in ea ponitur hac edicta-
li, vel hoc edicto, vt videbitis j. eod. l. iij. ⁊c.

LEX I.

1 ☞ Jus ſcriptum prefertur equitati nō ſcripte, ⁊ ſolus Princeps
poteſt aliud ſtatuere.
4 Aequitas ſcripta prefertur iuri ſcripto.
5 Judex in his que committuntur eius arbitrio, debet equitatem
ſeruare, in his que ſcripta ſunt, ſeruat deciſionem legis.
7 Interpretationem generalem, ⁊ neceſſariam, ⁊ in ſcriptis redigen-
dam inter equitatem, ⁊ ius ſcriptum facit ſolus princeps.
8 Interpretationem neceſſariam, non tamen generalem, licet in ſcri-
ptis redigatur, facit quilibet iudex procedendo de ſimilibus ad
ſimilia.
11 Princeps videtur facere illā interpretationem, que fit ſuper con-
ſuetudine.
12 Senatores poſſunt legem interpretari.

Inter equitatem. Breuiter hoc intendit ſecundum veram lect.
1 quam intendo tenere. Jus ſcriptum † [a] prefertur equitati
non ſcripte, ⁊ ſolus Princeps poteſt aliud ſtatuere. h. d. ſecundum
2 veriorem lectu. ¶ † Not. ſummarium. ¶ No. quod preteritum po-
nitur pro futuro, ſecundum vnum intellectum. ¶ Uenio ad appa-
ratum ſecundum iſtam lectu. quero exempla. gl. ponit per l. proſpe
xit. ff. qui. ⁊ a quib. ⁊ ff. mādati. l. inter cauſas. §. nō omnia. ¶ Ad iſtā
lect. opp. j. ad Mace. l. pe. vbi ſeruatur equitas. dicit glo. ibi latius
ponitur equitas, quam ius ſcriptū, quid vult dicere? ecce ius ſcri-
ptum, ⁊ equitas non contradicunt, immo ſe compatiuntur. exem-
plum, nam ius ſcriptum loquebatur tantum de filiofa. recipiente
mutuum, ⁊ per equitatem extenditur ad nepotes ideo non contra
dicunt, ſed magis concordant. Tu dicas, lex contraria loquitur in
equitate ſcripta, ⁊ ſic non contradicit precedenti poſitioni. Solu.
Fateor quod illa equitas eſt redacta in ſcriptis poſtea per legum
interpretatores, tamen ab initio non erat redacta in ſcriptis, ⁊ iſto
reſpectu facta fuit iſta oppo. ¶ Ad idem opp. ff. ad Maced. l. ſed
⁊ Julianus. §. mutui. Sol. Sl. ibi equitas ſcripta ponitur tāquam
ius ſcriptum, vel verius in d. §. mutui. preponitur rigor non equi-
tas. ¶ Oppo. ⁊ videtur quod iſte tex. ſibi contradicat in eo quod
dicit, interpoſitam, in preterito ſi enim interpretatio eſt iam facta,
ad quid aditur Princeps? Certe nō video, Huius timore expone
3 interpoſitam, id eſt interponendam, ⁊ ſic † tempus pro tēpore po-
nitur. Uel aliter dico, quod erat ante interpretata in finib. iuſtitie,
non tamen redacta in ſcriptis, nec nobis manifeſta, ⁊ terminata,
ideo Princeps aditur, vt illam interpretationem nobis tradat, vel
declaret. ¶ Opp. j. de iud. l. placuit. Solu. ibi loquitur de equitate
4 ſcripta, ⁊ iure ſcripto, quo † caſu prefertur equitas, nec eſt neceſſe
quod adeatur Princeps, hic vero loquitur de equitate nō ſcripta,
modo habebitis primam lectu expeditam. ¶ Ad iſtam lect. opp.
extra glo. ⁊ videtur quod ſemper equitas debeat obſeruari, ⁊ ideo
iurat quilibet officialis ſeruare equitatem, ſecundum quod ſibi viſum
fuerit, vt in auten. iuſiurandum quod preſta. ab his. §. ⁊ equius. Sol.
5 Jllud intelligo † quod debet ſeruare equitatem in his que ſuo ar-
bitrio committūtur. in his vero que a lege ſunt deciſa debet legis
deciſionem ſeruare. Jta dicit Jnno. extra de conſti. c. j. Jta debetis
b intelligere hanc materiam. [b] ¶ Secundo modo legitur de iure nō
ſcripto, ⁊ de equitate non ſcripta. Uerbi gratia, nos non habemus
leges que loquātur de feudis, queritur an monachus ſuccedat in
feudo de rigore ſic, quia filius ſuccedit patri licet ſit monachus, vt
c l. Deo nobis. s. de epiſ. ⁊ cleri. De equitate eſt contrarium [c] quia non
poteſt domino preſtare debita ſeruitia prefertur equitas, ⁊ ita eſt
determinatum x. colla. ſi de feu. fue. controuer. c. j. §. qui clericus. di-
ces tu iſtud non eſt bonum exemplum, poſtquam reperitur deter-
minatum, quia lege hoc eſt declaratum. ſol. Exemplum predictum
habebat locum antequam illa declaratio eſſet facta. ¶ Secūdum
hoc habes in l. noſtra, quod quando ius non ſcriptum repugnat
6 equitati, debet adiri princeps. † Hoc intellige verum, niſi habea-
mus ſimile ſecundum quod illud dubium poteſt declarari. Et in-
telligo ſimile, ſcilicet legem vel conſuetudinem, vt ff. de legi. l. non
poſſunt, ⁊ l. de quibus. in prin. tangam j. eod. l. cū de nouo. ¶ Ter-
tio modo legitur iſta lex in vtroque ſcripto, ſcilicet iure, ⁊ equitate
ſcriptis, ſecūndum hanc lectu. breuiter hoc dicit, Declarationem
Principis, inter rigorem, ⁊ equitatem omnes debent ſeruare, hoc
dicit lex iſta, ⁊ licet hec lectu. ſit vera in ſe, attamen habet dubita-
d tionem. ¶ Oppo. innuit quod ſolus Princeps [d] poteſt interpreta
ri inter equitatem, ⁊ ius ſcriptum. Contra, imo quilibet iudex pro-
cedendo de ſimilibus ad ſimilia, vt ff. eo. l. non poſſunt. Jtem quili-
bet doctor poteſt dare ſuas interpretationes, ⁊ ſolutiones contra
riorum, vt j. de profeſſo. qui in vrbe Conſtan. l. j. li. xij. Solu. gloſ. no.
7 ⁊ bene debes † ſcire, quod quedam eſt interpretatio generalis, ⁊ ne
ceſſaria, ⁊ in ſcriptis redigenda, ⁊ iſtam poteſt facere ſolus Prin-
8 ceps, vt hic. Quedam eſt interpretatio † neceſſaria, ⁊ in ſcriptis re-
digenda, non tamen eſt generalis, ⁊ iſtā poteſt facere quilibet Ju-
dex, ⁊ proferre ſententiam procedendo de ſimilibus ad ſimilia, vt
d. l. non poſſunt. licet iſta interpretatio ſit neceſſaria, ⁊ inter ipſas
partes, ⁊ in ſcriptis redigenda tamen non eſt generalis, vt l. nemo.
9 j. de ſententijs. Tertia eſt interpretatio probabilis, † tamen non eſt
neceſſaria, ⁊ poteſt in ſcriptis redigi, vt interpretatio doctorum. quia
10 nullus te cogit † ſtare opinioni docto. [e] ⁊ de iſta etiam non loquitur
e hec lex. ¶ Ulterius opp. de l. minime, ⁊ de l. ſi de interpretatione. ff.
11 eo. Solu. Jlla eſt interpretatio que fit per conſuetudinem, † quam
videtur facere Princeps qui conſuetudinem approbat, ⁊ ſic cum
iſta concordat. ¶ Jtem oppo. de l. non ambigitur. ff. eo. Solu. eod.
12 modo ibi ſenatores † poſſunt interpretari legem, quia hoc viden-
tur facere Principis authoritate, vt dicemus j. eo. l. fin. ¶ Oppo.
de l. normam. j. de off. prefec. pretorio. Solu. eodem modo. Pro de-
claratione legis quero, que ſit differentia inter equitatem, ⁊ ius.
13 Reſpon. Jus ſcriptum, † ſeu rigor iuris dicitur deciſio, que fit ſe-
cundum regulas iuris ſcripti, equitas vero dicitur quedam facti
conuenientia, ſeu conueniens quoddam. Jſtud probatur in l. nul-
la. ff. eod. ibi, nulla iuris ratio, aut equitatis benignitas, ⁊c. Hoc
etiam probatur in hac l. ⁊ l. placuit, j. de iudic.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Jus ſcriptum. Uide Panor. in c. cum ſpecialiter. ⁊
in c. ſeq. extra. de appellatio.
b ALEX. ¶ Hanc materiam. Adde Bald. in l. j. ⁊ in l. iuſtitia. ff. de
iuſti. ⁊ iure. Et quod not. in l. filiuſfami. de do. Contrarium videtur
not. Bartol. in l. Quintus. ff. mand. Faciunt etiam ad hoc not. per
Bar. in l. ſi fideiuſſor. §. quedam eod. tit.
c ALEX. ¶ Eſt contrarium Uide per gl. in l. de quibus. ff. de legib.
Utrum autem ſuccedat in regno, ducatu, vel baronia, vide Bald.
in l. Deo nobis. de Epiſc. ⁊ cler. Adde his etiam in l. data opera. in
vltimis verbis, C. qui accu. non poſſ. Adde etiam id quod notat
Bal. in l. qui ſe patris. vnde liberi.
d P. PAV. P. ¶ Princeps. Uide quomodo interpretatio ſpectet
ad principem, vel alios iudices per Fely. in c. paſtoralis. poſt prin.
de fid. inſtru.
e P. PAV. P. ¶ Doctoris. Jn dubio tamen eſt ſtādum opinionib.
doctorum, vbi lex vel ratio non reſiſtit, ſecundum Ang. in l. ſi idem
cum eod. in princ. ff. de iuriſd. omn. iudi. Uide etiam Comen conſil.
clxxvj. poſt prin. Uide in Bertach. in verbo communis opinio eſt.

LEX II.

1 ☞ Epiſtole pontificis faciunt ius generale.
2 Jmpugnantes reſcripta principis qualiter puniuntur.

a **Que** Ex relationibus. [a] Reſcriptum Principis non
facit ius generale, ⁊ qui de eo dubitat, punietur
h. d. Diuiditur in duas partes, Secunda ibi, nec ab ali-
quo. ¶ Oppo. j. eod. l. fin. Solu. Jbi Jmperator de to-
ta cauſa cognouit, ⁊ diffinitiue pronunciauit hic ſecus, vt videbi-
tis j. l. proxi. ¶ Secundo oppo. ſecundum hoc decretales epiſto-
b le [b] que ſunt in volumine Decretalium, non ſunt ius generale, ⁊ ſic
eſt contra. xx. diſtinctio. c. j. Solu. Jbi loquitur de his que redacta
1 ſunt in corpore iuris. † Uel aliter Papa de ſuis epiſtolis ſtatuit
quod eſſet ius generale. Jmperator contrarium ſtatuit in ſuis le-
gibus, vnde aliud in epiſtolis Pape, aliud in epiſtolis principis.
¶ Oppo. s. in prima conſtitutione, circa finem. Sol. Jbi loquitur
de his, que ſunt in corpore iuris redacta, hic ſecus. Jtem oppo. j.
que ſit long. conſuetu. l. fin. in fin. Solu. vt in gloſ. ¶ Jtem oppo. ff.

quod quiſq3 iur.l.j.Solu.vt in gl. ¶ Ultimo opp.⁊ videtur, quod illi qui impugnant reſcripta Principis aliter puniantur vt l.placet.§.de ſacroſant.ecc.†.Solu. ſecundum diuerſitatem priuilegio-
2 rum diuerſe pene imponuntur violantibus ea, vt dictis legibus vi.iſtis,⁊ etiam in iſta,vbi autem nulla pena eſſet ſtatuta, poſſunt puniri pena ſacrilegij.vt j.de crimi.ſacrileg. l.diſputare, que eſt ſecunda,⁊c.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Relationib. An litere principis faciant ius in alijs cauſis,⁊ quid de inferiore a principe,vide Alexan.conſi.xcvij.in iij.vo.Pau.de ca.⁊ Mod.in l.j.ff.de cōſti.princ. Uide que habes in.l.fi.j.eo.⁊ in repertorio,in verbo litere.vide Iaſ.in l. ciuitas in prin.ff.ſi cert.pe.Et de epiſtola principis, quod ſeruāda ſit omnib.vide bonum text.in l.ſi duas.§.j.ff.de excuſ.tuto. vide ad primū dictum Decium in rubric.extra de reſcr.⁊ ibi Felin.

b ALEX. ¶ Decretales epiſtole.ſed nūquid ea que tāgunt beneficiū Principis,poſſunt per aliū quā per principem dirimi vide per Ioā.And.per cano.in c.cum veniſſent.de iudi. quod habet in c.cū tēpore de arb.in c.j.apud quem vel quos contro. feud.in vſib.feu.⁊ adde quod legatus de latere poteſt reſcriptum Pape interpretari:text.eſt no.in c.j.circa mediū de poſtula.domi.Ant. in c.nouit,⁊ in d.c.cū veniſſent,de iudi.⁊ ibi de hoc per eos.Sed de interpretatione legis vide.j.eo.l.humanū.⁊ l.antepe.⁊ ibi Bal.doc.in l.fi.j.eo.⁊ ad predicta vide Bal.l.hi qui ad ciuilia.j.de appel.

LEX III.

a LEges[a] Ut generales. ¶ Diuiditur in duas partes,Secūda ibi, interlocutionibus,⁊c.In prima ponit qualiter ius generale cognoſcitur.In secūda ponit quod interlocutiones Principis ius generale non ſunt,⁊ in prima parte ponit ſex ſigna vt cognoſcatur vtrū ſit ius generale, vel nō.prima pars huius legis eſt clara. ¶ Ad ſecundū opp.j.eo.l.fi. Solu. ibi Imperator pronunciauit diffinitiue ⁊ de cauſa cognouit,vt ibi dicam.Contra in l.metū.§.ſed quod Pretor.ff.quod met.cau.Sol.Illa eſt recepta in corpore iuris. ¶ Itē opp.j.de cōſtitu.pecu.l.fi.ff.de iuris,⁊ facti igno.l.penul.§.fi. Sol. eodē modo, quia ibi loquitur de his que ſunt recepta in corpore iuris.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Leges. Adde quod not.Bar.in l.j.de conſti.prin.⁊ de no.C.compo.in fi.ff.ad Trebel.l.apud Iulianum.§.vtrū, ⁊ ibi per doct.⁊ limita,vt not.per Hoſt.⁊ Ioā.and.in c.in cauſis.de re iudi. valet interlocutoria partib. preſent. quia tūc haberetur pro lege generali.Caſus eſt in l.fin. j.eod.⁊ vide ad hoc do.de ſancto Gem. in c.j.ſuper j.gloſſ.extra de conſti.in.vj.

LEX IIII.

1 ☞ Principem viuere legibus,licet illis ſolutus ſit,dignum eſt.
2 Princeps tenetur ſeruare pacta inita cum ciuitatibus.

a DIgna Uox.[a] Quatuor facit. Primo ponit dictum.Secundo rationem. Tertio cōmendationē.Quarto indicat ſucceſſorib. Secūda ibi,adeo. Tertia ibi, ⁊ re vera. Quarta ibi, ⁊ oraculo. Breuiter h.d.Equum,⁊ dignum eſt principem legibus viuere, ⁊ quemlibet habentem Imperium.h.d. ¶ Opp.quia in veritate Princeps eſt
1 ſolutus legibus,vt ff.eod.l.Princeps.Solu.Fateor †quod ipſe eſt ſolutus legibus,tamen equum,⁊ dignū eſt quod legibus viuat,ita loquitur hic:vnde ipſe ſubmittit ſe legibus de voluntate nō de neceſſitate.Ita debes intelligere hanc legem.Quero,quid ſi Impe-
b rator[b] facit pactum cum aliqua ciuitate,vtrum teneatur illud pactum ſeruare?Uidetur quod non,quia eſt ſolutus legibus. ff.eo.l.
2 Princeps.Contrarium †eſt veritas. Nam pacta ſunt de iure gentium,vt l.ex hoc.ff. de iuſti.⁊ iure. Iura gentiū ſunt immutabilia, vt Inſtit.de iure naturali.§.ſed naturalia.Ita tenent ibi docto.vt Cy.hic refert,⁊c.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Digna vox.Et dicit Bal.in l.ſi aquā.j. de ſer. quod licet Princeps ſit ſolutus lege poſitiua,nō tamē eſt ſolutus dictamine rationis naturalis nec a lege nature,quia eſt animal naturale.Et de hac materia vide in l.hac conſultiſſima.§.ex imperfecto,⁊ ibi Bal.poſt gl.j.de teſta. ¶ Addi.no. Et ad Bar. hic adde tu alex.de Imo.in cōſi.j.verſi.⁊ per hoc patet.i ij.volum.⁊ ibi qn̄ Princeps poſſit reuocare priuilegiū a ſe cōceſſum. P. PAV. P. ¶ Digna.Quomodo Princeps ligetur legibus vide latius Felyn.in c.j.in verſi.amplia quarto.extra de conſtit.Et de poteſtate Imperatoris,vide que habes ad Bart.in l.deprecatio.ff.ad le.Rho.de iactu,in l.itē ſi verberatū.ff.de rei vēdi.Et quomodo dicatur excedere fines ſue iuriſdictionis,vide que habes ad Bar. in d.l.deprecatio,Itē in quib.actibus ſit ſolutus legib. vide Iaſ.in l.ex imperfecto.C.de teſta.vbi inter alia dicit quod actus qui conficiuntur per eum in priuatum eſt ſolutus legib. vt per eum.

* CLAVD. DE SEISS. ¶ Uide ad huius l.intellectum ⁊ limitat Barbat.conſ.j.vol.j.

b P. PAV. P. ¶ Imperator. Adde circa hoc quod Imperator, ⁊ Papa ligent pactis,⁊ contractib.ea que latiſſime cumulat.Barb. in conſ.j. vbi multa dicit not.in j. parte. Et vide Feli. in c.j.in prin.de proba.Et ibi etiam ponit,quādo obliget ſucceſſorem, vide etiā Alex.in conſ.j.in ij. vo. ⁊ pulchre in conſ. vltimo. Iaſo. in l.j. ff. de pact.vbi refert verba Ariſto. vult etiam Deum obligari pacto.⁊ ibi etiam Abb.⁊ latius Alber.in l.j.ff.de cōſtitu.pecu.⁊ vide Bal. in rubri.de natu.feu.quod Imperator qui fecit comitatū propter comitē nō poſſit nec eius ſucceſſor ſine cauſa reuocare.Fides enim eſt dictorum conſtantia ⁊ veritas teſte Cicerone vt refert Bal. in c.j.de cap.Corra.in prelud. feud. Multa ad hoc ſingularia ponit Barb.in d.conſi.j.Uide etiam que ſcripſi in l.Ceſar. ff. de publica. Item an ſucceſſor in regno poſſit reuocare alienata per defunctū, vide Pau.conſi.lxxiiij. Item an Princeps poſſit reuocare priuilegium alicui conceſſum,⁊ quid ſi priuilegium trāſiuit in contractū. vide Are.in c.nouit.in gl.in verbo,quanquam.extra de iudic. ⁊ ibi quid ſi cōcedatur propter benemerita,an ſit irreuocabile, ⁊ quod poſſit reuocari,etiam ſi tranſiuit in contractum quando cōceditur alicui iuriſdictio,vide ibi per eum. Item quod quādo conceſſio immunitatis tranſiuit in cōtractum,an poſſit reuocari per principē, vel ciuitatem cōcedentem,vide Anto.de but.not. conſi.lix.per totum vbi loquitur etiam quando adeſſet iuramentum,quia tūc magnum dedecus eſt venire contra fidem iuratam,vide etiam Bart. in l.quod ſemel.ff.de decre.ab ordin.fac.in l.omnes populi,vt ff.de iuſt.⁊ iur.de immunitate,que tranſiuit in contractum,vel quaſi,vt nō poſſit reuocari,⁊ ibi moder. Item vide ad idem Anto.de But. cōſ.lxvj.in princ.qui tamē videtur velle in ſupremo principe quod poſſit,cū poſſit tollere in ſuprema poteſtate ius alteri queſitū. Itē vide eundem.quod nō poſſit tolli in contractu conſ.lxxij.per totū. Item quod Princeps ligetur contractib.⁊ quomodo liget ſucceſſorem,vide Iaſ.in l.j.ff.de conſtitu.princ. Item remiſſiue quomodo priuilegium conceſſum ſubdito,vel non ſubdito poſſit reuocari, vide ⁊ limita,vt per Feli.in c.nouit.extra de iudic. Item quod Princeps ligetur ex cōtractib.ne poſſit reuocare, ⁊ ſimiliter in ſtatuto. vel priuilegio quod tranſit in contractum,vide Iaſ.in l.ſi pecuniā. de condi.ob cau. Item quomodo immunitas conceſſa ſubdito,vel non ſubdito poſſit reuocari,⁊ quomodo tranſit in contractū oneroſum,vide late Barb.conſ.ij.vo.iiij. Item quod tale decretū non poſſit reuocari,etiam quod appellatione decreti nō cōtineatur tale decretum,niſi ſint appoſita verba geminata omnia ⁊ quecunq3 ⁊ ſimilia, Barb.conſ. xlvij.vo.iiij. Item adde quod licet Princeps poſſit venire contra proprium contractum ⁊ fidem datam, iſtud tamen nunquam preſumitur velle ſub verbis quantumcunque generalibus,niſi ſpecialiter exprimat, vide Anto.de But. conſi.lix. ante finem.

LEX V.

1 ☞ Contractus,qui fit contra legem,non valet.
3 Lex vbi aliquid ꝓhibet,licet vltra nō procedat,ſi quid fit eſt nullū.
4 Iuramentum interpoſitum ſuper contractu inutili,eſt nullum.
7 Committere in legem dicitur,ſiue quis facit cōtra legem, ſiue faciat fraudem legi.
8 Lex quando recipiat interpretationem extenſiuam.
9 Lex generalis,⁊ verbum generale,quando recipiat reſtrictionem.
10 Recedere a verbis legis quando quis poſſit.
17 Cōfirmatio que fit de nouo contra legem an habeat iuris effectū.
21 Facta contra legem quando valeant.
22 Si facto contra legem lex imponit penam,an illud factum teneat quando lex nihil dicit de nullitate.
25 Dominium ex inutili contractu quando transferatur.
26 Dolus ſi dat cauſam contractui,an contractus ſit nullus.
28 Dominium ex contractu facto preter legem transfertur.

a NOn Dubium.[a] Primo ponit dictum.Secūdo ponit effectum.Tertio declarat effectum. Quarto extendit dictum ſuum,⁊ effectum.Quinto ponit vnā illationem ex predictis,Secunda ibi, nec penas. Tertia ibi,nullam.Quarta ibi, quo ad omnes. Quinta ibi ſecundum predictam.Breuiter hoc intendit,Ita incidit in penas legis, qui facit contra mentem ſeruatis verbis, ſicut qui facit contra mentem ⁊ verba,⁊ quod fit contra legem habetur pro infecto, ⁊ quic-
1 quid ſequitur ex eo, vel ob id. h.d. leg. iſta. ¶ † Tu inuenis not.
2 quod non valet contractus,qui fit contra legem. ¶ Item que cō-
b tra † ius fiunt,pro infectis habentur.[b] ¶ Secundo not. quod quā-
3 do lex † aliquid prohibet. licet non vltra procedat, illud quod fit
c contra legem,eſt nullum. ¶ Ultimo nota[c] quod iuramentum poſi-
4 tum ſuper contractu † inutili eſt nullum.

Primo Circa legem noſtram quero exempla. Glo.ponit exemplum per cōtra legē,vt l.ſeq.ff.eo. Pro cuius declaratione debes ſcire quod tria ſunt. Nā quādoq3 aliquis facit
5 contra legem,vt † quādo legem offendit expreſſe, ⁊ eius verba,quādoque

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

6 doqꝫ aliquis facit fraudē legi, vt quando † offendit mentē, ſed non
verba. Exempla ponuntur in dictis legibus, ⁊ per Dy. in c. ſi. de re
7 gu. iur. lib. vj. Eſt ⁊ tertium, ſcꝫ committere in legem, † ⁊ iſtud eſt ge
nerale ad predicta duo, q: ſiue quis faciat contra legē, ſiue in frau
dem legis, committit in legem, ⁊ ita loquitur hic. ¶ Ad vnum ta
men aduerte, q: in d. l. contra legem, ⁊ l. ſequen. gl. ponit caſum, quā
fit fraus de contractu ad contractum, q: vnum agitur, ⁊ aliud a-
gi ſimulatur, quod exemplum non bene congruit huic legi. Nam
illud quod ſimulate agitur, vere non agitur, vt l. emptor. de aqua
plu. arcen. ⁊ de reg. iur. l. imaginaria. ⁊ j. plus valere qd agitur. per
totum. Sed lex noſtra loquitur quando aliquis vere agit, ſed hu-
ius legis autoritate pro infecto habetur, ⁊ ſic ſecundum fictionē.
Pone ergo exemplum, quando fit fraus de re ad rem, vt d. l. cōtra
legem. ⁊ l. ſequen. ¶ Opp. ad primam partem dicitur hic, qd inſpi
cimus mentem legis. Contra. Imo non licet recedere a verbis le-
gis, vt l. proſperit. ff. qui ⁊ a quibus. Huius timore ſunt hic in glo.
opi. inter Ioan. ⁊ plac. tamen q: gl. iſta loquitur obfuſcate, pro hu
ius declaratione diuido eam in partes quatuor. Prima pars lo-
tur quando verba habent vnum intellectum, ⁊ quis vult ea tra-
here ad alium. Secunda, quando verbum eſt generale, ⁊ qs vult
illud reſtringere. Tertia, quando verbum a lege prolatum in vno
caſu quis vult extendere ad alium caſum. Quarta pars redit ad
ſecundam, quando quis vult verbum generale reſtringere. Secū-
da, ibi item vbicunqꝫ verbum generaliter. Tertia ibi, quandoque
econtra. Quarta ibi, ſed an verba legis. Secundū hoc iſta gl. tra-
ctat tria retento ordine. Primo, an lex recipiat interpretationem
extenſiuam. Secundo an recipiat interpretationem reſtrictiuā.
Tertio an recipiat interpretationem declaratiuā ad ſenſum im-
8 proprium. ¶ De vnoquoqꝫ videamus breuiter, ⁊ primo † an reci-
piat interpretationē extenſiuam. Gl. hic videtur qd ſic, circa me-
dium ſui. Breuiter circa hoc dic. Aut vis extendere vigore alte-
rius legis extēdētis, ⁊ hoc potes facere ſine dubio. Ita loquitur
iſta gl. Aut vis extendere a teipſo, tūc aut ad caſum talē, ſine quo
illud, ꝙ diſpoſitum eſt per legē, non poſſet habere effectum, ⁊ tūc
licet extendere, vt l. ſi ſtipulatus fuero per te. de ver. obl. de iuriſdi.
omn. iudic. l. cui iuriſdictio. Aut ad alium caſum ſimilē ⁊ tunc aut
in illo alio caſu reperitur legis diſpoſitio contraria, ⁊ non licet extē-
dere. Ita habuiſtis nota. in auth. quas actiones. C. de ſacroſan. ec-
cle. in l. ſi vero. §. de viro. ſol. matri. de teſta. mili. l. quod conſtitutū.
Si vero non reperitur per legem diſpoſitum contrarium, tunc li-
cet extendere ad ſimilia, vt l. non poſſunt. ff. eod. qd intellige etiam
in ſtatutis, ⁊ conſuetudine. Tex. eſt in l. de quibus. in prin. ff. eod. ⁊
ibi videas, ⁊c. ¶ Secundo quero, vtrum liceat reſtringere verbū
9 generale. Gl. hic in fine † diſtinguit, qd per aliam legem poteſt re-
ſtringi, alias ſecus. Ita dicit gl. tua ſimpliciter in ſi. Si enim iſtius
gl. opi. eſſet vera, videretur quod iſta lex non valeret aliquid. nam
ſi mens eſt redacta in ſcriptis, ⁊ quis facit contra mētem, facit cō
tra verba redacta in ſcriptis, vnde nō poteſt ſe tueri pretextu ver
borum. Et ideo aduerte quando quis vult reſtringere legem per
aliam legem, ⁊ poteſt. Ita loquitur gl. ⁊ bene, vt l. non eſt nouum.
⁊ l. ſed ⁊ poſteriores. ff. eod. Si vero quis vult reſtringere propter
defectum rationis, vel propter aliam ſuadentem equitatem, ⁊ tūc
ſi vult reſtringere quo aliquis lucretur, ⁊ non licet. Ita loquitur
l. proſperit. Si vero vult reſtringere ne aliquis lucretur indebite,
⁊ tunc licet, vt l. vt gradatim. §. ſed ſi lege. ff. de mune. ⁊ hono ⁊ l. j.
de ſacroſan. eccle. ibi, habeat vnuſquiſqꝫ. ⁊ ſic generaliter reſtrin-
gitur litera, ſcilicet habilis ne indebite ⁊c. Si vero vult reſtringe-
re ne aliquis patiatur damnum, tunc poteſt. Ita loquitur. l. adige
re. §. quamuis. de iure patrona. in quo caſu ergo loquatur hec lex
10 declarabo ſtatim in ſequenti membro. ¶ † Secundum dubium eſt
vtrum poſſit recedi a verbis trahendo ea ad improprium intelle-
ctū: gl. dicit, ꝙ ſic, vt C. in prin. l. videte, quando aliquis vult trahe
re verba ad improprium intellectum per aliam legē, poteſt fieri.
Ita loquitur hic glo. Sed ſi de hoc aliam legem nō habemus, re-
d gula eſt ꝙ ſtamus proprie ſignificationi verborum,[d] vt l. j. §. ſi is q
nauem. de exercit. de leg. iij. l. non aliter. Fallit ſi alia apparet mens
legis, que colligitur ex iſtis. Primo ſi ſenſus proprius cōtinet ini-
quitatem, tunc intelligimus ſecūdum improprium intellectū vt l.
in ambigua. ff. de legi. ⁊ de exc. tu. l. ſcire oportet. §. aliud. Secūda,
quando ratio legis repugnat. Nam ratio legis, mens legis eſt. l. cū
mulier. ff. ſol. ma. no. per gl. in l. cum tale. §. falſam. ff. de cōd. ⁊ demō.
11 per Dy. in c. que contra. extra de reg. iur. ⁊ in c. fina. lib. vj. † Tertio
colligitur, ſi communis vſus loquendi repugnat proprie ſignifica
e tioni[e] tunc mens legis eſt quod intelligamus ſecundū communem
vſum loquendi licet ſit improprius, vt l. librorum. §. quod tū Caſ-
ſius, ⁊ ibi no. ff. de le. iij. l. in vulgari, ⁊ l. vt Alphenus. de ver. ſig. ⁊ l.
anniculus. eo. ti. in iſtis ergo caſib. ſi quis facere contra mentem le
gis, ⁊ non offenderet verba, incideret in legem, ⁊ idē econuerſo, ſi
quis faceret contra verba, non contra mentē, non incideret in le-
gem. ¶ Pone exēplum. Statutum erat Bononie quicunque ex-
traxerit ſanguinem in palatio moriatur, modo quidam barberius
phlebotomauit aliquem in palatio iſte incidit in verba, quia extra
* xit ſanguinem * in palatio tamen non incidit in mentem, † quia ſta-
12 tutum ſic intellectum contineret abſurdum. Intelligatur ergo ſi
quis extraxerit ſanguinem iniurioſe, non autem ſi extraxerit alīj
f prouidendo.[f] Non enim debent verba legis captari. ff. ad exhi. l.
pe. que, multum facit ad predicta.

Venio. ad aliam gl. hic dicuntur duo. Primo quod contra
ctus facti cōtra legem, ſunt inutiles: ⁊ habētur pro
13 infectis, ⁊ hoc ſecundo. † primum reſpicit valorem iuris, ſecūdum
reſpicit ipſum factum. Gl. ſignat cōtraria ad iſta permiſtim, ⁊ ego
ſic eodē modo ſignabo. ¶ Op. ꝙ ſecundum hanc gl. maleficia ha-
bentur pro infectis, ergo nemo punietur ꝙ eſt contra omnia iura
tranctantia de maleficijs. Sol. Dicit gl. hic loquitur in his que de
iure ſortiuntur effectū, vt pacta, ⁊ ſimilia. Iſta ſol. nō videtur vera,
vt C. de ſacr. eccl. l. nemo martires. cū ſua gl. ⁊ l. iubemus. §. ſane. eo.
tit. vbi qui cōtrahit contra legem, contractus non valet, ⁊ punitur,
ergo habetur pro facto quantū ad eum puniendum, ⁊ loquitur de
his ibi que de iure ſolent ſortiri effectum. Propter ꝙ Vltramon.
dicunt quod habentur pro infectis, quātum ad cōmodum facien-
tis. Ita loquitur hic. Sed quantum ad eius incōmodum haben-
tur pro factis. Ita loquuntur cōtraria, ⁊ ita Vltramont. Dy. vero
diſtinguit extra. de reg. iur. in c. que contra ius lib. vj. ⁊ dicit hec lex
loquitur in his que poſtquā facta ſunt, poſſunt reduci in priſtinū
ſtatum. Contraria que fiunt de maleficijs, loquuntur in his que in
ſtatum priſtinum reduci non poſſunt. Si enim hominē occidi, non
poteſt reduci in priſtinum ſtatum, hec ſolutio Dy. non eſt vera, per
l. nemo martires. ⁊ l. iubemus. §. ſane. Licet enim vēditio poſſet re-
duci in priſtinum ſtatū, tamen nihilominus habetur pro facta quā
tum ad puniendū eum. Iaco. Butr. dicit aliter ſic. Delicta, que de
iure ſortiri non debent effectū, nec in genere ſuo, nec in ſpecie, non
poſſunt haberi ꝓ infectis, vt l. in bello. §. facte. ff. de cap. ⁊ poſtli. re-
uer. l. deniqꝫ. ex qui cau. ma. Cōtractus vero qui in genere ſuo de iu
re debent ſortiri effectum, habēt in ſe duo. Vnum quod eſt in iure
quod ius ei aſſiſtit producēdo ex eo obligationē, ⁊ actionē. Aliud
quod eſt facti, vt eſt ipſe actus, ⁊ tunc habet aliquid facti in ſe. hoc
eſt ipſum actū contrahendi. Primum, ſcilicet iuris effectus, poteſt
haberi pro infecto. Ita loquitur hic. Ipſum factum nō poteſt ha-
beri pro infecto vt in d. §. facte, ⁊ ideo ponitur regula ipſius facti,
ſicut in alijs maleficijs. Iſta ſunt verba domini Iac. de But. Ita
verba nullo modo mihi placent, lex enim iſta dicit, habeantur pro
infectis, ⁊ ſic denotat infectionē, q: vere nō poteſt lex facere, quod
14 illud quod eſt factum, non ſit factum, imo nec deus. Caſus eſt in l. †
15 verum eſt. ff. de reg. iur. Vnde ficte hoc introducit, per hanc l. † de-
bes etiam ſcire aliud quod vbicunqꝫ aliquid poteſt fieri, nō recur-
rimus ad fictionem, vt l. quia ratio. ff. de cond. inſt. Ad propoſitum
cōtractus in eo quod ſunt iuris, poſſunt a lege vere annullari aufe-
rendo ſibi illum iuris effectum, ⁊ ideo iſti contractus, qui ſunt con-
tra legem, quantum ad ius vere inutiles, ſeu nulli ſunt, quantum
vero ad aliud ꝙ eſt facti habētur pro infectis ficte, q: vere nō poſ-
ſunt haberi. Et ſi dicis leges dicunt quod fictio non fingit ſuper fa
cto non eſt verum, immo nunquā fingit, niſi ſuper facto, ſcilicet ali
quem eſſe mortuum vel non eſſe, aliquid eſſe factum vel nō eſſe fa-
ctum. Nō ob. lex deniqꝫ, ⁊ l. in bello. §. facte, quia ibi ratio nō fingit
16 ſuper facto, quia ibi ceſſat equitas introducēdi fictionē. † Modo
ad propoſitū, ⁊ teneo opin. Vltramon. cū aliqua additione, quod
omnia iſta habentur pro infectis quātum eſt ad commodū faciē-
tium, quantum ad incommodum facientium nō habeatur pro in-
fectis, quia ceſſat equitas, quare ipſa infectio debeat induci, quia
in veritate deliquerūt. Sed ſi ſubeſſet, equitas, habetur pro infectis
etiam quo ad incommodum eorum. Exemplum. Deliquit ſeruus
vel filius iuſſu patris vel domini, vel iudicis. certe habetur pro in-
fectis quantum ad eum puniēdum. quia equitas ſubeſt, vt l. liber
homo. ff. ad l. Aquil. de reg. iur. l. nō videtur. §. qui iuſſu. Ita debes
hic intelligere. Et iſte op. redeūt ad illud quod dicitur de iuris eſſe
g ctu. ¶ Oppo. quod ea que fiunt[g] cōtra legē, habent iuris effectū,
vt l. j. §. biduum. ff. quando appe. ſit. gl. dicit, ibi nō fit contra legem.
ſed preter legem. Tu dic verius, ibi Lex procedit vltra cōfirmādo
hic ſtetit in finib. prohibitionis. ¶ Item opp. j. de cōtractib. iud. l.
j. ⁊ de nup. ⁊ l. ⁊ ſi contra. Sol. Dicit gl. ibi videtur prohibitū fieri,
17 non prohibitum confirmari, ⁊ ſatis bene dicit. Cōfirmatio que fit
cōtra legem de nouo, non eſt contra legē, ideo habet iuris effectū
quod dic quātum ad iſtum paſſum, vt not. per Cy. de reg. iur. c. nō
firmatur. li. vj. ¶ Opp. de tit. de dolo, ⁊ ꝙ met. cau. ff. de tit. ad Ma
ce. Gl. dicit, certe quantum ad effectum ibi eſt inutile, quia cōpe-
tit exceptio. Iſta ſolu. nō eſt bona, quia tex. hic, qui dicit quod ſunt
inutiles ipſo iure, reſpicit effectū finalē executionis. Et ideo Pet.
dicit, ꝙ iſti cōtractus non ſunt contra ius. Truffa eſt. Ideo dicas
ſecundum ꝙ dicit, Cyn. in contrario Lex procedit vltra dando ra-
tionem infirmitatis, ideo nō infirmatur ipſo iure. hic Lex ſtetit in-

ſimb.prohibitionis.¶ Item op.de contrah.emp.l.ꝛ liberi homi-
nis.dicit gl.ibi,deliquit vterqꝫ.hic nullus.Nihil eſt dicere.Tu dic
ꝙ contractus emptionis,ꝛ contractus venditionis in libero ho-
18 mine non eſt prohibitus†ſꝫ alienatio,hoc eſt dñij tráſlatio,iſta eſt
prohibita.Ita no.gl.in l.liber homo.la picola in j.gloſ.parua.ff.de
ver.obl.¶ Op.de l.Titio.ff.ad muni.dicit gl.ibi in effectu nó con
ſequitur,q2 ab eo actio in factum aufertur nihil eſt dicere, q2 hec
lex non reſpicit finalem executioné effectus,ſed reſpicit ipſum iu-
ris effectum.Dic ergo,ꝙ ibi ſequitur executio,eo ꝙ aliqua cá ne-
gotia geſſit.ꝙ non fuit contra ius non aũt executio.non conſequi
tur ex ſua falſitate quam fecit.vt ibi dixi.¶ Op.de cond.ob turp.
cau.l.ideqꝫ §.ſed ꝙ meretrici.Gl.dicit,ꝙ meretrix turpiter nó ac-
19 cipit,qd vult dicere:dico ꝙ meretrix†poſtquá eſt meretrix,nó fa-
cit contra ius aliquid recipiendo,merito diſtinctio vꝫ,nec facit có
h tra legé.¶ Reaſſume ergo iſtam gl.breuiter[h] ſic.Qñqꝫ† queritur
20 vtrum illud qd eſt factum vnde ius habeatur pro infecto quan-
tum ad ipſum factũ,ꝛ tunc aut quantum ad comodum faciétis,ꝛ
habetur pro infecto,vt hic.Aut quantum ad incommodũ,ꝛ tunc
aut equitas ſuadet pro infecto háberi,ꝛ habetur pro infecto,vt
l.non videntur.§.qui iuſſu.de reg.iu.ad l.Aquiliam.l.liber homo.
Aut equitas non ſuadet,ꝛ non habetur pro infecto,ita loquũtur
omnia iura contraria,que loquunt̃ de maleficijs,vt l.nemo marti
res.ꝛ l.iubemus.§.de ſacroſ.eccl.¶ Quandoqꝫ queritur,vtrũ fa-
21 cta†contra legé ſint inutilia quo ad iuris effectũ,ꝛ tũc aut,lex pro
cedit vltra confirmando,ꝛ valét.vt l.j.§.biduum,qñ ap.ſit.ꝛ de in-
terdic.ꝛ releg.l.relegatorum.§.ad tépus.aut lex procedit vltra dã
do modum infirmãdi.ꝛ infirmabitur illo mõ,ita loquitur ti.de do.
* ꝛ ꝙ me.cau.ꝛ tit.ad maced.ꝛ ad velle.* Qñqꝫ lex[i] vltra nõ proce-
i dit,ꝛ tunc eſt inutile ipſo iure,ꝛ perinde ac ſi hoc exprimeretur ab
ipſa lege,vt hac lege.Contra iſtam diſtinctionē,(alias deciſioné)
k facit lex fi.j.de rep.¶ Quero,qd ſi lex[k] procedit vltra,penam im-
22 ponendo:de nullitate autem nihil†dicit.Iſtam.q.tangit Dy.ꝛ di
cit contractũ valere,que deciſio videtur contra caſum.l.j.ff.de his
que pro non ſcri.hab.Tu circa hoc dic,vt dixi plene in l.Pretor.
§.j.ff.de operis noui nũcia.

Venio Ad ſecundam gl.dicitur hic,qd non ſolum eſt inu-
tilis contractus,ſeu factum contra legé,ſed quic-
23 quid ſequitur ex eo,vel ob id ex eo,ꝛc.¶ †Not.ꝙ dictio[l] ex,hꝫ de-
l notare cauſam proximam.dictio,ob,cauſam remotaꝫ,ſicut dict io
24 †propter vt j.l.ſi ſeru⁹ extero.l.j.ex eo tépore.ff.de pec.l.j.§.nunc
videamus.de conũn.cum eman.l.¶ Modo oppon.ff.de dolo.l.ꝛ
eleganter.circa princi.vbi ex inutili contractu transfertur dñium.
25 †Sol.gl.ideo videtur inutile,q2 habet actionem ad recuperandá
re.Non eſt bona ſolu.q2 hec loquitur de nullitate,ſeu inualiditate
(alias inutilitate)reſpectu effectus iuris ab ipſo initio.vltramõ.
26 dicunt†quod quando dolus dat cauſam contractui, contractus
eſt nullus,vt tractat Cy.j.de reſcin.vend.l.ij.quorum opi.commu-
niter do.noſtri reprobant.ideo quantum ad illam legem dico,qd
ibi tranſlatio(alias traditio)dominij non ſequitur ex inutili con-
tractu,nam dominium acquiritur ex traditione,ꝛ ex cauſa putati
ua,vt in toto titulo de cond.inde.Et ſi dicis,lꝫ non ſit inutili con-
tractu,tamen eſt ob id,q2 propter contractum inutilem quis pu-
tat ſe teneri ad tradendum.Concedo illud,ꝛ ſoluam ſtatim dñ for
mabo opp.ſuper verb.ob id.¶ Item opp.ff.de cond.ob tur.cau.
l.ij.vbi in pari cauſa turpitudinis potior eſt conditio poſſidétis.
Reſpon.gl.qd ibi repetit fiſcus.ꝛ ſic ſol.glo.reſpicit finalé effectũ.
m Tu dic[m] vt ſ.dixi,quod tranſlatio dominij non eſt illa cá,que eſt
contra ius,licet ſit ob id.¶ Item opp.de tit.ad Mace.nam licet
mutuetur filio contra ius,tamen in eum transfertur dominium.
Gio.ſoluit quod ibi deliquit creditor mutuando,non filius acci-
27 piendo. Tu dic breuiter,mutuare filiofa.non eſt prohibitũ:ſed
ab eo repetere eſt prohibitum.¶ Ultimo opp.circa iſtam parté,
ꝛ videtur quod ex inutili contractu tráſferatur dominiũ,vt l.mul-
tum.j.ſi quis alteri vel ſibi.l.contractus.j.de fi.inſtru.ꝛ ibi no.So,
Ibi contractus ſunt preter legem.hic loquitur quando ſunt con
28 tra legem ſecundum hoc dico vno verbo,ex contractibus † qui
ſunt preter legem transfertur dominium,ex contractibus q ſunt
contra legem nunquam transfertur dominium,ſed ex cauſa puta-
tiua,propter illum contractum bene poteſt transferri dominium,
vt l.ꝛ eleganter.ff.de ſol.

Venio Ad vltimam gl.dicitur hic,vt fideiuſſor.contra de
predijs mino.l.ꝛ ſi is.Plures ſol.dantur in gl.hic,
ꝛ ibi.Illa eſt vera,q2 ibi contractus erat prohibitus róne,ſeu fa-
uore minorum.Unde in tutore,vel fideiuſſore ceſſat ró prohibitio
n nis.vñ quãtum ad eos non eſt cótra ius , merito tenet fideiuſſor.[n]
Opp.de l.ꝛ eleganter.in princ.ff.de dolo.vbi ob inutilem contra-
ctum transfertur dominium.Reſpon.tex.iſte loquitur de his que
ſequuntur ob id acceſſione,ita ꝙ per ſe ſtare nõ poſſunt,ex eo ꝙ di
cit ſubſecutum,ſed tranſlatio dominij ex cauſa putatiua pót ſtare
per ſe,poſito quod ille inutilis contractus preceſſiſſet,ergo ꝛc.

¶ Secundum hoc ergo reaſſume duo verba,Quandoqꝫ lex pro-
hibet contractum reſpectiue,quandoque ſimpliciter. Primo ca-
ſu dic illud quod ob id ſecutum eſt,ſiquidem reſpicit illud , cuius
reſpectu contractus eſt prohibitus, non valet.ſecus ſi reſpiciat
aliud,vt d.l.ꝛ ſi his.de ſac.ſanct.eccle.auth.qui res iam dictas.Se
cundo caſu aut illud quod ſtatutum eſt ob id, poteſt ſtare per ſe,
aut non.¶ Oppon.ad idem de.l.Barbarius Philippus.de offic.
preto.Gio.ſol.ibi fuit error communis.¶ Oppon.de l.ſtipulatio
iſta.§.alteri.de verb.oblig.Solu.Ibi contractus eſt preter legem.
* non contra legem.ideo valet quod ob id ſequitur. * ¶ Venio ad
vltimam partem. dicitur hic quod ſacramentum non confirmat
o contractum.[o] contra j.ſi aduer.ven.authen.ſacraméta puberum.
Iſtam materiam explicaui plenius quam aliquis homo de mun-
do.in l.ſi quis pro eod.ff.de fideiuſſor.

ADDITIONES.

a AND. BARB. ¶ Non dubium.Et fallit regula hic data in ſen-
tentia excommunicationis,quia licet ſit cõtra legem data, q2 iniu
ſta,tamen ligat.xj.q.iij.c.ſententia.Ita dicit Io.And.ſaluando gl.
ſuam.in c.j.de offic.ord.in vj.Item adde gl.ſing.in verbo, inhiben-
tes.cle.i.de iure patr.vbi quoties lex vel conſtitutio dat certá for-
mã alias iuriſdictioné habenti , ſine decreto annullationis,ꝙ va-
let actus,licet.forma nõ ſeruetur.Et an annullatio actus ſit pena,
vide gloſſ.in c.fi.de elect. in vj.ꝛ vide Ioan. de Imol. in l.ſi vero.§.
de viro.ſol.matri.in tertio mébro principali.ꝛ c.fin.de reſcrip.Bal.
in l.nemo.de ſacr.ſanct.eccle.gl.in c.ij.de conſtit.aliqui alleg. Bar.
in l.omnes populi.de iuſti. ꝛ iur.ꝛ conclude ſi nullitas nõ eſt indu-
cta odio agentis,non eſt pena , aut in odium, ꝛ tunc ſi venit poſt
ius queſitum eſt pena,ſi ante,ſecus.

b ALEX. ¶ Pro infectis Sed an ſit nullum ipſo iure,vide in l.vni
uerſa.j . de precibus. Impe.offe.ꝛ no.j.ad hoc vide omnino Bal.
j.eo.l.humanum.ꝛ vide omnino que dixi in l.cum lex. ff. de fideiuſ-
ſor.ꝛ ibi plene per Imol.

c P. PAV. P. ¶ Ultimo not. De hoc an lex ciuilis poſſit ſuper eo
diſponere,vide Alex.conſ.lix.in j.volu.ꝛ que ſcripſi in l.adigere. §.
fi.ff.de iure patr.

d ALEX. ¶ Significationi verborum. Et iſta faciunt ad id quod
dicit Bal.in l.non intereſt.j.quod met.cau.quod ſi ſtatutum dicit,
non valet cócordia.ſi recipiens eam det pecuniam, nam idem erit
ſi tertius det eo ſciéte.ꝛ quod ſi aliquis eſt promotus per ſimoniã
commiſſam a tertio eo ſciente,idem iuris ſit ac ſi feciſſet quod not.
Et faciunt ad queſt.ſi in contractu non poteſt apponi pena vigo
re ſtatuti,ꝛ in inſtrumento dicatur,promiſit nomine intereſſe vide
de hoc Bal.in l.cum allegas.C.de vſuris.

e ¶ Significationi quod communis vſus loquendi preferatur pro
prie ſignificationi adde do.Fel.in gl.in proe.decre. ver . ex quibus
vbi multa cumulat.

* CLAVD. DE SEISS. ¶ Extraxerit ſanguinem.Item etiam
predictũ ſtatutum de faciente vulnus non habet locum in vulniuſ-
culo,ꝛ ſic in vulnere quod parum nocet,vt no.Ang.ꝛ Alber.in l.j.
§.ſed ſciendum.ff.de edil.edict.ꝛ per hoc etiam ceſſantibus predi-
ctis poterat excuſari Barberius . Et ad iſtud dictum vide alias
concord.per franc.Curt.in l.vinc.j.de ſeq.peric.

f ALEX. ¶ Alij prouidendo.Idem dicit Bart.in l.omnes popu-
li.in vj.q.principali.ff.de iuſti. ꝛ iur . Adde tamen quod in iſto caſu
permiſſa erit inquiſitio iudice tamen executore prohibita ſecundũ
Bal.in l.decuriones.j.de infa.per gl.ibi ꝛ ad Bar. hic adde Bal.
idem tenentem per illam.l.Grachus.C.de adul.

g P. PAV.P. ¶ Que ſũt.Circa illud quod dicitur in iſto text.quod
ſi lex prohibet fieri actum licet non procedat vlterius annullando
actus nihilominus ſit nullus,limita procedere quãdo lex prohibi
tiue procedit Secus ſi nõ permittédo non tamé etiam prohiben-
do expreſſe.Ita probatur in l.fi.iuncta.l.precedenti. C. de ſenté.ex
breui.recit.Et ibi ponderat ſolus Sali.ſequuntur mod.hic.Sequi
tur Alex.quem ipſi non allegant,conſ.dxiij. Uide late Alex.egre-
gie loquenté,ꝛ contrarium tenentem in l.j.ff.de libe.ꝛ poſthu. Iaſ.
hic.Ité adde in materia quod ſi ſtatutum vel lex denegat audien-
tiam etiã quod nõ procedat annullãdo, actus tamé redditur nul-
lus Alex.conſ.xxxvij.in ij.vo.Ité quod iſta lex nõ procedat,quan-
do lex imponit penam facienti actum , quia tunc actus nõ dicitur
nullus niſi expreſſe dicatur.Uide late Fel.in c.ij.poſt.Abb.de con
ſtitutio.habes in l.pretor ait.ff.de oper.no.nun.ad Bar. Ité limi-
ta non procedere quãdo perſona prohibetur aliquid facere ratio
ne honeſtatis,quia ſi faciat actum,ꝛ non opponatur,valet ſecun-
dum Fel.in c.fi.de conſtitu.

h ALEX. ¶ Breuiter ſic.Plene Imo.in c. cum contingat. in viij.
membro.de iureiu.ꝛ in l.cum lex.ff.de fideiuſſo.

* CLAVD. DE SEISS. ¶ Et titu.ad Maced.ꝛ ad velleian.
Iſtud intellige quando eadem lex hoc faceret,ſecus ſi vna ſimpli-
citer prohiberet,alia imponeret aliam penam , vel alium modum
infirmandi induceret.doctrina eſt Bart. ſingulariter in l. ſanctio
legum.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

legum.ff.de pen.poſt Rayn.⁊ alios, quam ſingularem dicit Aret.
in c.qualiter ⁊ quando el ij.de accuſat.
i POMA. ¶Quandoque lex. Limita, niſi lex prohiberet aliquid
honeſtatis cauſa,ita no.Fel.in c.decernimus.extra de iudi.
k POMA. ¶Si lex vide que ſcripſi in materia huius l.⁊ Anc.in c.
canonum ſtatuta de conſti.⁊ Alex.conſil.lxxxvij.vol.iij. vbi limitat
hoc niſi appoſita pena nihilominus de mēte legis appareat quod
velit actum eſſe nullum,⁊ ibi ponit exemplum. P. PAV. P. ¶Si
lex de iſta materia, an ⁊ quando appoſitio pene tollat nullitatem
actus,vide Fel.in c.ij.extra de teſtib.⁊ in d.l.pretor per alios.Et in
d.ca.ij.ponit Feli.an ipſa annullatio actus dicatur pena, vide alia
ad Bar.in d.l.pretor ait.
l ALEX. ¶Quod dictio Not.de dictione ex,⁊ de dictione,de,vi-
de hic Bald.in princ.⁊ quod not.in l.j.§.emancipatus. de coniun.
cum eman.lib.⁊ hic etiam de dictione propter, ⁊ differētiam inter
dictionem ex,⁊ dictionem,propter,vide in l.j.§.ex incēdio.ſ. de in-
cen.rui nau.⁊ de dictione,de,ponit etiam Bal.in l.de pecorib.ad l.
Aquil.Et de differentia inter,pro,⁊ propter,ponit Bald.in d.l.j.in
fi.an ſeruus ex ſuo,Et de omnib.predictis etiam de dictione,ad,vi
de Bald.in l.ſi ex annua.ſ.de actio.emptio. Adde de dictione, de,
Pau.de Caſt.hic,⁊ Bald.conſi.ccccxxxj.ij.vo.
m ALEX. ¶Tu dic.contrarium videtur tenere Bart.in l.j.§.ſi vir.
ff.de acqui.poſſeſſ.
n ALEX. ¶Tenetur fideiuſſor.Utrum vitiato principali,vitietur
acceſſorium.Uide in l.pacta que contra.ſ.de pac.⁊ quod habetur
in l.cum lex.de fidein.⁊ gl.in l.ſi patronus.ff.ſi quid in frau.patro.⁊
in l.fi.ff.de conſtit.pe.⁊ ibi dixi.Et de hoc brocardo per glo. Cyn.⁊
Bart.in l.ij.ff.de iur.om.iud.⁊ vide ibi Cyn.⁊ Bald.in l.⁊ ſi is.C.de
pred.mi.Et de iſta materia vide Ang.in auth.vt cum de app.cog.
⁊ Ang.in authen.hic conſtit.innouat conſtit.vbi ponit vnam pul-
chram q.quam omnino vide.
* CLAVD. DE SEISS. ¶Quod ob id ſequitur. Limita iſtud
non habere locū quando contractus eſſet prohibitus fauore pu-
blico,quo caſu non valeret etiam adiectio pene,ita dicit no.Imo.
in l.j.in prin.ff.ad leg.falci.⁊ Alex.in l.j.ff.de cond.indeb.Item nec
iuramētū,vt no. Bal.in l.fi.§.filius aūt.ſ. de bonis que liber.plenı͛
Bar.in l.ſi quis pro eo in prin.in iij.memb.principali.ff.de fideiuſ.
o ALEX. ¶Confirmat contractum. An ſacramentum firmet con
tractum,⁊ de ſacramento quantū ad iſtam l.vide no. Bar.⁊ Bal.
in l.j.ſ.ſi aduer.vend.⁊ in auth.ibi poſita.

LEX VI.

a QUod fauore,[a] Uos habetis gloſſatam iſtam. l.
hic,⁊ ff.eo.l.nulla.per Cy.⁊ per Dy.in ca.qđ
ob gratiam.de re.iu.lib.vj.⁊ ſi quis vellet inſiſtere, ſtaret
per vnam lectionem. ¶Pro declaranda iſta lege debes
ſcire quod habes tres lect.Prima loquitur quando aliquid eſt in-
troductum in fauorem alicuius a lege,quod non debet redunda-
b re in eius leſionem,[b] vt l. non eo minus.de procu. ¶Ad iſtam op.
Inſtit.de autho.tuto.§.neque. Item op.de l.prīdem. ſ. de queſtio.
Item op.de l.Iudeis.l.die ſabbati.ſ.de iude.quod ſolue, vt hic in
glo.⁊ per doc.⁊ ego dixi.ſ. ¶Secundo modo poteſt legi, quando
quid introducitur in fauorem alicuius per priuilegium non inſer-
tum in corpore iuris, quia illud non debet in odium redundare.
¶Ad iſtam opp.quod quiſque iuris.l.j. ¶Item oppo.de l.ij.ſ.de
iureiur.prop.cal.dando.de excu.tuto.l.cum ex oratione. Sol.vt in
gl.⁊ per doc.vt dixi.ſ. ¶Tertia lec.eſt, quod hic loquitur in con-
tractu.illud quod introductum eſt in fauorem alicuius per cōtra-
ctum non debet redundare in eius odium. ¶Ad iſtud oppon.de
pericu.⁊ commo. rei vendi. l.ſi vina. Solu.vt per doc.vt ſ.dixi,⁊c.

ADDITIONES.

a P.PAV.P. ¶Quod fauore.Et ideo quando aliquid conceditur
alicui in priuilegium,non tollūtur ſibi remedia communia,⁊ quod
alias videretur obſtare regu.iuris.l.in bello.§.ſi quis ſeruum.ff.de
cap.Bart.in l.fi.C.de ſac.ſan.eccle.⁊ in l.j.ad finem de le.j. Uide qđ
not.decidit Bart.in l.iij. §.ſi emancipatus.per illum text.in fine de
bon.poſſe.contra tabu.⁊ quod per illam deciſionem Bar.decidit.
notat Comē.in conſ.xvij.incip.Hieronimus.Uide do.alex.in apo-
ſtil.in d.§.ſi emancipatus.Item ad regulam huius legis quod in-
ducta in fauorem alicuius non debeant operari in eius preiudiciū
⁊ quod ita demum in eius fauorem operentur,ſi commoditas il-
lata per legem ſibi placuerit,vide multa ſimilia per Feli.in c.dile-
ctus filius.el.ij.in viij.cōcluſione.extra de reſcri.Item quod quan-
do odium venit in conſequentiam fauoris,non procedat iſta regu
la,vide do.Ant.conſ.xxxix.prope finem.Item adde ſimiliter econ-
tra quod inducta in odium,ſeu preiudicium alicuius non operan-
tur in eius fauorem, quo minus poſſit compelli ad illud, a quo in
eius odiū repellitur,vide multa cumulata per Iaſo.ad hoc in rub.
ff.de iuſti.⁊ iure. Uide que dixit Alex.in apoſtil. Uide ad regulam
huius legis ⁊ limitationem Decium in ca.intelleximus.de iudi.in
ij.notabili.

b ALEX. ¶Leſionem. Et ſimiliter eā que ſunt inducta in odium,
non debent fauorem operari.Adde pulchra dicta que habes in c.
j.de cler.excō.vel depoſito miniſtr.

LEX VII.

1 Lex quando reſpiciat futura.
2 Statutum correctum allegatur ad deciſionem cauſarum, que a-
gitantur ſuper facto preterito.

LEges ⁊ conſtitutiones.[a] Oppo.
de l.ij.in
1 prin.⁊ §.fi.de iureiur.prop.cal.dando.† Sol.quandoque fit
lex noua que pertinet ad litis ordinationem,⁊ tunc reſpicit omnes
lites futuras,[b] quamquam ſint ſuper negotio preterito, ita loqui-
tur lex contraria. ¶Quandoqꝫ lex reſpicit litis deciſionem,⁊ tunc
non reſpicit preterita,ſed debet iudicari ſecundum preteritas le-
2 ges,ita loquitur hic. ¶†Et ideo ſtatuta correcta poſſunt allega-
c ri ad deciſionem cauſarum,[c] que agitantur ſuper facto preterito,
Et ita debes intelligere gl.hic poſitam, ⁊ hoc etiam plene exami-
no in l.omnes populi.in illa.q.a quo tempore ſtatuta ligent, ⁊ vide
glo.tuam,quam nota.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶Leges.Uide circa materiā huius legis, Mod.in
l.iubemus.C.de teſta.Ang.cōſ.cccxxxvj.inci.ſtatuto ciuitatis Car
mignani.Pau.de Caſt.cōſ.ccxx.vide etiā Alex. conſ. cccxxxiij. vbi
dicit quod ſi verba poſſint capi in preterito,⁊ in futuro,ſolū intelli
guntur in futuro.Uide etiā de materia do.Franſ.conſ.lxxxv.Bar.
conſil.lxxxvj.Limita tamē niſi lex noua veniret ad limitationem le
his antique, quia tunc trahitur ad preterita. Alex. conſ.vij.in ij.
vol.Itē limita niſi eſſet aliquod verbum denotās tēpus preſens.
Uide Alex.cōſ.cj.ad fin.Item not.quod ſi lex trahat ſe ad preteri
ta non reſpicit preterita finita ſentētia tranſactione vel preſcriptio
ne,vel ſolutione vide do.Franſ.conſ.ciiij.item nec ad ea de quibus
pendet lis.Pau.de Caſt.conſi.lxxxix.conſ.ccxciij.Comen.conſ.clix.
de quibus etiam vide que ſcripſi in l.cauſas.C.de tranſac.ad Bar.
b ALEX. ¶Lites futuras.De iſta materia vide Ang. in auth.vt
cum de ap.cog.⁊ in auth.hec conſtitutio. qui ponit ibi vnam pul-
chram.q.quam omnino vide Pe.de Anch.in c.canonum ſtatuta.
in ver.ſecundo an leges trahantur ad futura.
c ALEX. ¶Ad deciſionem cauſarum.An lex preceptiua que non
fuit in vigore,vel in practica debeat obſeruari, vide late Petr. de
Anch.in c.canonum ſtatuta.in verſi.ſed hic quero.
* CLAVD. DE SEISS. ¶Quid autem in lege ſtatuente cir-
ca delicta,vide Bal.in c.nam concupiſcentiam. de conſtitut.

LEX VIII.

2 ☞Statutum quod contra illud non poſſit diſpenſari,niſi ſeruata
tali ſolennitate,ſi aliquid fit illa ſolennitate non ſeruata,an valeat.

a HUmanum.[a] Lex hoc ordine debet fieri,qđ
primo examinetur,ſecundo ſcri
batur,tertio recitetur,hoc dicit. ¶Opp.de omnib.legi
bus,⁊ aut.que non fuerunt facte ſecundum ordinem hu
ius legis.Dicit hic gl.quod Imperator quando fecit iſtam legem
non credebat amplius facere leges.Truffa eſt.Ueritas eſt,qđ iſte
1 ordo non eſt neceſſitatis, ſed voluntatis,ideo omiſſio † non vitiat.
Facit ad queſtionem not.dicit ſtatutum quod contra iſtud ſtatu-
2 tum non poſſit diſpēſari,†niſi obſeruata tali,⁊ tali ſolennitate.quid
ſi eſt diſpenſatum per conſilium non ſeruata ſolēnitate,an valeat?
hic videtur text.cum gloſ.quod ſic. Iſtam.q.diſputauit hic domi-
nus Cy.me audiente,⁊ determinauit ipſe quod ſtatutum non va-
leret.Et incipit illa queſtio,preceſſit prima voluntas ſequentibus
derogatoria,⁊c.Ego dixi latius in l.omnes populi.in illa queſtio-
ne ſuper quibus ſtatuta fiunt.Non habetis hic alia,⁊c.

ADDITIO.

a P.PAV.P. ¶Humanum.nunquid autem lex debeat per procla-
ma publicari,vide Alex.conſi.ccccvj.ad fi. Item an ad eſſe.requi-
ratur ſcriptura,vide late Feli.in ru.de conſtit.

LEX IX

2 ☞Ignorare illud quod omnes ſcire debent,eſt lata culpa.

a LEges Sacratiſſime.[a] Leges de-
bent ab om
1 nibus ſciri,hoc dicit. ¶No.ex hac lege quod ignorare † le-
2 ges,eſt lata culpa.Nam ignorare illud † quod omnes ſcire debent,
* eſt lata culpa,* vt l.lata.de verb.ſigni.ergo,⁊c.vt hic. Et hoc tenet
gl.in l.liberorum.§.notantur.de his qui no.infa.⁊ Inſtit.de ſuſpec.
tu.§.ſuſpectus,⁊ eſt tex.in l.regula.§.fi.de iuris ⁊ fac.igno.Dixi ple
ne in repetitione.l.quod Nerua depoſiti.Hic non ſunt alia,⁊c.

ADDITIO.

a P. PAV. P. ¶ Leges. No.pro limita.huius.l.quod error facti,vi-
de Alex.conſi.xcij.vbi ſufficit quod ex ſolo iuramento iunctis alijs
coniecturis preſumitur quid factum per ignorantiam iuris. Item
no.quod ſicut non licet ignorare generales leges,ita nec conſuetu
dines generales ſecundum Bal.in rubr.de conſuetu.recti feu. Fel.
in c.j.in prin.extra de re iud.⁊ ad primum de errore iuris dubij vi-
de omnino Felyn.in d.ca.j.in princip.extra de re iud. Jaſ.in l.j.ff.de
tranſ. Item quod error iuris probabilis preſumatur ad exonera-
tionem heredis, ſicut in facto alieno preſumitur error facti, vide
Aret.omnino in l.quod in rerum.§.j.de lega.j.vbi etiam de errore
iuris dubij,quod equiparetur errori in facto,vide pulchre. Feli.in
c.de quarta. de preſcript. in j.limitatione ad l.nunquam de vſuca.
Jaſ.in l.iuris ignorantia.C.qui admit. Bar.in penul.§.ad crimen.
ff.de publi.iudi.

* CLAVD. DE SEISS. ¶ Lata culpa. Imo quādoq; eſt dolus,
vt in doctore,ſecundū Bald.in §. iudices.in prin. de pac.iur.firm.
in vſib. feud.⁊ quod dicitur hic ꝙ omnes ſcire debēt leges, alias
ſunt in culpa,eſt verū quod ſcire debent regulas,non autem fallen.
Ita Sali. ⁊ Rom.in l.quod te. per glo.fi.ibi ff.ſi cert.peta.licet Al
ex .teneat ibi contrarium in fin.

LEX X

1 ☞ Princeps nunquam eſt adeundus quando poteſt decidi de
ſimilibus ad ſimilia.

CUm De nouo. Opp. quod imo debeat iudicari
de ſimilib.ad ſimilia vt ff.eod.l.non poſſunt.
Dicit gl.illud eſt verum quando Imperator nō eſſet
preſens: ſed ſi preſens eſſet, tunc debeat adiri,vt hic,
1 doc.†in hoc contradicunt huic gl.dicentes quod vlti-
mus recurſus eſt ad principem,quando ſimile non reperitur. Un-
de iſtam opin.puto veram.argu.l.ampliorem.§.in refutatorijs.de
appel.j.de precib.Impera.offer.l.fi.⁊ in ceteris diſtinctio tua bene
dicit hic.⁊ ff.de leg.l.non poſſunt quam vide.⁊c.

LEX XI.

1 ☞ Sententia diffinitiua Principis,⁊ eius declaratio habet vim
legis.
2 Imperator ſolus poteſt legem condere,⁊ interpretari.
1 SI Imperialis.† Sententia diffinitiua Principis
lata ſuper cauſa.de qua cognouit,⁊ eius decla-
ratio habet vim legis , ⁊ eius eſt interpretari, cuius
eſt condere.h.d. iſta.l. Uides quod ſententia diffini-
a tiua principis hȝ vim legis.[a] Secundo no.ꝙ † ſolus
2 Imperator poteſt legem condere,⁊ interpretari. ¶ Oppo.ad pri-
mum.s.eo.l.ij.⁊ l.iij.in fin. Sol. Hic Imperator de cauſa cognouit,
ibi non. ¶ Item oppo.⁊ videtur quod imo,⁊ alius quam impera-
tor poteſt legem condere,ſcilicet populus Romanus, vt Inſtitu.
de iure natur.§.lex. Item ſenatus,vt ff.eod.l.non ambigitur. Solu.
Dicunt quidā. Imperator ſolus poteſt,⁊ nullus alius ſolus. Alij
dicunt,quod illi faciunt Principis authoritate,⁊ hoc magis pla-
cet. Sed an hodie populus Rom.⁊ Senatus poſſit facere legem?
Glo.dubitat hic,⁊ in l.non ambigitur.ff.eo. breuiter dicebam ibi,
3 ego credo quod populus Roma.⁊ Senatus non poſſunt facere
b legem. [b] ratio eſt poſtquam populus Romanus tranſtulit po-
teſtatem in principem,adhuc apud eos remanſit poteſtas eligen-
di,⁊ priuandi,vt l.ij.§.exactis.de origi.iur.⁊ illo tēpore poterat po
pulus Romanus condere legem,⁊ etiam Senatus, ſed hodie om
nis poteſtas Imperij eſt abdicata ab eis. Ius enim eligendi ha-
4 bent principes de Alemania,⁊ ius †priuandi habet ſolus Papa,[c]
c vt extra de re iud.c.ad apoſtolice,⁊ ibi no.lib.vj. Cum enim nihil ſit
quod de imperio remanſerit eis,non video quomodo poſſint le-
gem condere,quod no. Et hanc rationem nullus facit,⁊c.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Uim legis. Et ſic ſententia lata contra ſententiā Prin
cipis eſſet ipſo iure nulla,ſicut ſi eſſet lata contra legem quod ple-
niſſime examinat Imo.⁊ alij in l.apud Iul.§.vtrum ad trebel.facit
quod no.in l.pe.j.de don.inter vir. Et licet ſententia Principis re-
quirat citationem.c.j.de cauſa poſſ.⁊ cle.paſtoralis de re iud. Fal-
lit,niſi ferretur contra rebelles eccleſie,ſecundum Io. And.in c.cū
olim.de re iu.in nouel.argu.illius tex.⁊ Bald.facit feſtum in proe-
mio feudorum quod not.⁊ vna citatio habet vim peremptorij ſe-
cundum Inno.in ca.cum nobis olim.de electio.⁊ no. quod in tali
ſententia principis non requiritur exactus ordo iudiciorū ſecun-
dum Io. And.in nouel.poſt Inno.in c.in cauſis de ſenten.⁊ re iud.
⁊ ipſe ſolus habet poteſtatem mandandi,facias ſic. Alij vero de-
bent dicere,facias iuſtitiam ſecundum Inno.in c.ſignificantib.de
offi.deleg. Item intellige,vt per Imo.in l.j.§.ſi coheredis.ff.ad leg.
Fal.⁊ vide omnino in d.c.in cauſis de re iud.dicit tamen not. Inn.
in c.j.de lit.conteſt. quod de nullitate proceſſus facti coram prin-
cipe non ſeruato iuris ordine non poteſt opponi,quia permittens
coram ſe aliter procedi,videtur diſpenſare. Et idem no. Ioan.xxv.
q.ij.inſtitutus ⁊c quod optime facit quod no. Spe.in ti.de ſenten.
§.iuxta propoſitiones verſic.non valet,etiā ſi eſſet lata, ⁊ quod no.
in l.omniū.j.de teſt.vide Ang.⁊ quod no. Bald.in.l.ij.j. quomodo,
⁊ quando iudex,⁊ Bal.in l.nec cauſas. j.de app. Aliquid per Lu.
in l.j.ff.de arbi.⁊ Bal.hic qui dicit requiri citationem,quamquam
non requiritur ordo iudiciarius. Item coram eo examinatur ve-
rius,⁊ omnia que ſunt de iure gentium,⁊ Adde Bal.in l.reſcripta
j.de precib. Imper.offer.⁊ adde quod princeps poteſt iudicare ſo-
la veritate inſpecta,poſito quod alias ordo iudiciarius ſeruatus
non ſit Tex.eſt no.in c.ad petitionem ad fi.de accuſ. quem ad hoc
alleg. Bal.in vſi.feu.in c.j.§.fi.de natu.inueſti.feu. Et quod requira
tur citatio,eſt tex.⁊ ibi Bar.in l.nam ita diuus,de adop.⁊ l.diuus.
de iur.aur.anu.⁊ Bar.in l.Gallu.§.⁊ quid ſi tātum.ff.de lib.⁊ poſt.
⁊ dicit Imol.in c.j.de lit.cōte,quod defectus litis ſtipuletur coram
principe,dixit Bal.in auth.ſi quis de teſt.quod teſtes inordinate
recepti,etiam a Cardinalib.non probant. Alleg.quod habetur in
c.accedens.de accu.quod ſententia interlocutoria Principis non
ſeruetur pro lege,vide l.iij.cum gl.illa.s.eo.⁊ in l.cum prolatis.ff.de
re iu.⁊ ibi dixi verſus finem,⁊ vide in materia Ang. Aret.in l.ſi ex-
preſſum.ff.de appe. P. PAV. P. ¶ Uim legis. An ſententia,⁊ de-
claratio principis habeatur pro lege,⁊ noceat his qui nō erunt in
cauſa etiam clericis,vide Comen.conſi.iiij.incip.in nomine domini
Jeſu Chriſti.in princi. Et ibi quid quando facta eſt parte abſente.
Item de materia ſentētie late ab Imperatore,vel Papa,vide Fe-
li.in c.in cauſis extra de re iud. Et limita iſtam regulam ſolum pro
cedere in Imperatore,vel Papa, vel alio ſupremo principe. Se-
cus in inferiore a principe, licet habeat legis condende poteſta-
tem,ita Ang.ſingulariter per glo.ibi in l.j.ff.de feri.vide Jaſo.in l.
ciuitas.ff.ſi cer.pet. Uide Bal.in l.donationes ad fi.C.de dona.in-
ter vir. ⁊ vxo. Uide mod.in d.l.j.ff.de fer. Uide omnino quomodo
ſententia principis habeat vim legis, ⁊ quid de interlocutoria,⁊
quid de alio principe preter Papam vel Imperatorem Jaſo.in l.
j.ff.de conſt.prin. Et ibi etiam cui teneantur ſeruare iuris ordinem,
⁊ quam.ſuper quo vide Fel.in c.ad petitionē extra de accuſ. Alex.
in l.apud Julianum §.verum in iij.no.ff.ad Trebellia.

b ALEX. ¶ Facere legem. Idem tenet Jo.de lig.in c.ij.de conſtit.
ſed do. Ant.diſputat an recte imperium fuerit acquiſitum per po-
pulum Romanum,⁊ per conſequens recte tranſlatum in Impera
torem. Uidetur dicere quod non. ⁊ ibi per Imo.⁊ etiam per eum
in rub.de verb.obl.vide Bal.in l.ij.j.de adop.⁊ Pet.de Anch.in c.
canonum ſtatuta in verſi.nono quero breuiter,⁊c.

c ALEX. ¶ Solus. Papa. Et ad hoc vide Bal.in l.nō ambigitur.
ff.eo.⁊ Bal.in c.j.ſi de inueſti.feu.lis ori.inter do.⁊ vaſ.in vſib.feud.

De mandatis principum. Rubr. XVIII.

LEX VNICA.

1 ☞ De mandato principis non creditur alicui niſi publicum oſten
datur inſtrumentum.
2 Nuncijs ſedis apoſtolice,vel principis,non creditur, niſi habeant
literas.
3 Notarius principis dicitur habere dignitatem.

a SI quis [a] Not.† quod non creditur alicui quod
1 habeat mādatum[b] principis, niſi oſten
b dat publicum inſtrumentū.h.d. ¶ †Not.quod non cre-
2 ditur nuncijs ſedis apoſtolice vel principis,niſi habeāt
c literas.[c] ¶ Ultimo not. quod officium notariatus eſt dignitas,
Et ſic not.quod infamis non poteſt eſſe notarius,vt l.j.j.de digni-
3 tatib.†tamen hoc eſt verum in notario principis, alias iſti notarij
4 dicuntur magis habere officium quam dignitatem.† Dixi tibi hoc
anno in l.ea.§.hac lege.ff.ad leg.iul.rep.⁊c.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Si quis.limita , niſi quando Princeps eſſet preſens,
quia tunc creditur alicui abſque eo quod oſtenderet mandatum.
Ita Spe.in tit.de probat.§.pe.ver.quid de auditorib.vide Roma.
in l.ij.⁊ l.ſciendum.ff.de verb.oblig.⁊ vide aliqua per do. Prepo.in
c.nobiliſſimus diſtin.xcvij.⁊ Fed.conſi.cxlv.col.vj.⁊ conſil.clxxxvij.
⁊ conſi.ccl. Panor.xvij.in vlti.dub.vo.ij.⁊ ſeq.⁊ Roma.conſi.lix.in
iiij.dub.vol.ij.⁊ Panor.conſi.liij.vo.ij.⁊ conſi.xciij.in ij.dub. Feli.in
c.cum in iuuentute de preſcrip.in fin.⁊ Roma.conſil.cccxxvj.in ij.
dub.⁊ Ange.conſi.clxxxij.⁊ Bal.in c.cum a nobis de teſta.⁊ Alex.
conſi.cvj.vo.ij.vbi loquitur in Cardinali. Et quod non preſumatur
pro mandato,⁊ etiam diuturnitate temporis,vide Ang.cōſi.j.vol.
iiij.⁊ in l.qui in aliena.in ver.item adde.ff.de acqui.hered. Et quod
quando Princeps eſt preſens,⁊c.vide Bal.conſi.xxiiij. in v.parte.
Non preſumitur ergo pro mandato,niſi contractus ex eius inſpe-
ctione appareat,⁊ vide Alex.conſi.vj.vo.iiij.⁊ lxiiij.vo.iij.⁊ pulchre
lxxix.eo.vo.⁊ lxxxj.eo.vo. Fel.in c.ſicut de re iud.

b P. PAV. P. ¶ Mandatum.vide Ang.conſi.clxxx.incip.manda-
tum principis. Uide Rom.conſi.lix. Limita tamen niſi Princeps
eſſet preſens. Uide Feli.in c.quod ſi pro his de fide inſtr. Uide late
Felin,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN